

Lugupeetud Ülle Madise

22.01.2024

Pöördume teie poole õigusliku hinnangu saamiseks seoses praeguse relvalubade ja tulirelvade soetamislubade menetluspraktikaga.

Eestis on küllaltki liberaalne Relvaseadus, mis võimaldab füüsilisel isikul soetada, omada ja vallata tulirelvi turvalisuse tagamiseks (enese ja vara kaitseks), laskespordiga tegelemiseks, jahipidamiseks, kollektsioneerimiseks ning ajaloolis-kultuuriliste sündmuse etendamiseks.

Relvaloa ja soetamisloa taotlemine füüsilise isiku poolt on kirjeldatud Relvaseaduse §-s 35 ning välistavad asjaolud Relvaseaduse §-s 36. Viimase lõige 1 näeb ette otsesed alused keeldumiseks (näiteks raske psüühikahäire) ning lõige 4 loetleb olukorrad, kus loa andmine või keeldumine tuleb otsustada kaalutlusõiguse alusel - näiteks inimese eluviis või käitumine on enda või teiste turvalisust ohustav või on isiku suhtes põhjendatud kahtlus, et ta on ohuks Eesti Vabariigi julgeolekule.

Umbes 2021 aastal hakkas PPA lubadegrupp aga soetamisloa taotlemisel esitama nõudmisi: „*palun põhjendada kirjalikult, miks vajate ... relva*“. Kuna Relvaseadus sellist põhjendamist ette ei näe, hakati seda nõudmist õigustama Haldusmenetluse seaduse §-ga 38 lg 2: „*Menetlusosaline on kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid. Selle kohustuse täitmata jätmisel võib haldusorgan soodustava haldusakti andmisel jätta taotluse läbi vaatamata.*“

Eesti Relvaomanike Liit mõistab, et peale mõnda relvadega seotud intsidenti (nt. 2020 a. Mikk Tarraste juhtum Lihula lähistel) on nimetatud põhjenduste küsimine arusaadav ning teatud juhul ka mõistlik. Paraku on sellest praktikast viimase aasta jooksul välja arenenud uus tõsine probleem - PPA lubadegrupi ametnikud ei aktsepteeri enam enamikku argumenteeritud ja mõistlikke põhjendusi, mida relvataotlejad esitavad ning keelduvad seetõttu soetatamislubasid väljastamast või üldse taotlusi menetlusse võtmast. Eriti teravaks on vaidlus läinud siis, kui taotlejal on mõni relv juba olemas ning soovib järgmist soetada.

PPA lubadegrupi ametnike poolt viidatud Haldusmenetluse seadus paneb küll paika menetluse uurimispõhimõtted ja korra, kuid ei kirjelda konkreetseid detaile ega asjaolusid, mille järgi võiks ametnik oma suva järgi tõendite sobivust hinnata. Kõik relva soetamiseks vajalikud nõuded ja õiguslikud eeldused on kirjas eriseaduses - antud juhul Relvaseaduses.

Kõnealuse põhjendamiskohustuse sisseviimist Relvaseadusesse on küll varasemalt seadusandja poolt kaalutud, kuid Riigikogu on leidnud, et see ei ole õigustatud.

2017 aastal algatatud seadusmuudatuse eelnõu „[Relvaseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadus 494 SE](#)“ sisaldas muuhulgas punkti, et „*edaspidi peab relvaloa taotleja põhjendama vajadust relva omamiseks*“ ja seletuskiri lisas, et „*PPA-l on õigus loa andmisest keelduda, kui relva vajalikkus ei ole piisavalt põhjendatud.*“

Eesti Relvaomanike Liit

Eelnõu teisel lugemisel Riigikogus laekus ettepanek võtta nimetatud punkt seadusemuudatusest 494 SE välja, põhjendusega, et „*tegemist on väga subjektiivse hindamiskriteeriumiga ja ei ole õigustatud põhjendamiskohustuse lisamine olukorras, kus isikul on kõik muud tingimused relva soetamisloa või relvaloa saamiseks täidetud. Püüdlus piirata kodanike soovi oma turvalisust ise tagada on taunitav ja ohustab riigi julgeolekut. Turvalisuse eesmärgil relva soetamise vajadust oskab hinnata selle relva soetaja ise.*“

Riigikogu juhtivkomisjon otsustas seda ettepanekut arvestada täielikult, Relvaseadust ei muudetud selles osas karmimaks ning põhjendamiskohustust ei viidud seadusesse sisse.

Seega võib öelda, et seaduseandja on korra oma hinnangu selles osas selgelt välja öelnud ja põhjendamiskohustust ning **selle alusel keeldumise õigust relvaloa taotlemisel ei ole siiani Relvaseadusesse sisse viidud.**

Eesti Relvaomanike Liiduni on aga viimase aastaga jõudnud üle poolesaja relvataotleja kaebuse PPA suunal ning taotlustest keeldumise muster on üldjoontes sarnane. Toon mõningaid näiteid lubadegrupi ametnike poolt esitatud küsimustest ja argumentidest.

- „Milleks teile teine enesekaitserelv, kui teil juba on üks? Miks olemasolevatest relvadest ei piisa turvalisuse tagamiseks? Te ju ei kaitse ennast mitme relvaga korraga! Kuidas te mitut relva korraga varjatult kannate?“
- „Eesti kriminogeenset olukorda silmas pidades on eluliselt väheusutav, et enese ja vara kaitseks oleks vaja mitu relva.“
- „See, et soovite relva enese ja vara kaitseks, on nähtav taotlusest, kuid palun põhjendada oma soovi kaitsta ennast relvaga.“
- „Müüge oma olemasolev relv maha, siis väljastame teile uue soetamisloa.“
- „Lasketiirus harjutamine ei ole piisav põhjendus. Tulirelva võib soetada, kui see on vajalik, mitte lasketiirus oskuste täiendamiseks. Relva saab lasketiirus ka rentida.“
- „Mil viisil te füüsiliselt kaitsete oma vara? Kui tihti te relva kannate ja kus?“
- „Hetkel te ise kirjutate, et te isegi ei kanna olemasolevat relva igapäevaselt kaasas, kuna te tunnete ennast piisavalt turvaliselt Eestis. Seega jääb arusaamatuks miks tänasel päeval on teile vajalik omada veel ühte relva.“
- „Palun põhjendage, miks teil on vaja enese ja vara kaitseks just revolvr/püssi...“
- „Selgitage täpsemalt uue soetatava relva vajadust laskespordiga tegelemisel. Kui aktiivne laskespordlane te olete? Millistel võistlustel olete osalenud?“
- „Palun teil selgitada relva vajadust jahipidamise vaates. Kui tihti te jahil käite? Millisesse jahiseltsi kuulute? Millistest jahtidest võtate osa? Milliseid ulukeid kütite?“
- Taotleja soovis osta uut relva, kuna vana relv oli kulunud ja tõrgub ning ei ole seetõttu jahil/spordivõistlusel usaldusväärne. Samas saaks seda veel kasutada tiirus harjutamiseks ning treenimiseks. PPA vastas selle peale: „kui teie (vana) relv on ebausaldusväärne, siis miks te seda hoiate ja ei anna seda politseile hävitamiseks?“
- Taotleja soovis osta väiksema kaliibriga relva, et odava laskemoonaga harjutamas käia. PPA ametnik vastas, et „laskemoona hind ei ole põhjendus teise relva soetamiseks“ ja kommenteeris (hiljem telefonis suuliselt), et „milleks teile relv, kui te ei jaksa sellele isegi laskemoona osta“.

Eesti Relvaomanike Liit

- Laskesportlane soovis uuele taotletavale sportrelvale ka enese ja vara kaitse otstarvet, et oleks võimalik sedasama relva ka turvalisuse tagamiseks kanda (näiteks tiiru minnes). PPA vastas, et „teil on juba üks relv turvalisuse tagamiseks olemas, võtke see kaasa“ ning „PPA ei väljasta turvalisuse tagamise otstarvet relvaomaniku kasutusmugavusest lähtuvalt.“
- Taotleja põhjendas turvalisuse tagamise otstarvet Venemaalt lähtuva võimaliku sõjaohuga. PPA vastas, et ei väljasta relvalube olukordadeks, mis võivad taotleja arvates tulevikus juhtuda (nt. sõda) ning lisas, et kui inimesel on soov panustada riigikaitse, on tal võimalus astuda Kaitseliitu.

/Viimane põhjendus on Relvaomanike Liidu arvates eriliselt küüniline, sest absoluutselt kõik hädakaitse-juhtumid ja olukorrad on ju tulevikus aset leidvad. Kui reaalne hädakaitse-olukord või sõda käes, siis on hilja minna relva soetama./

Lisame oma pöördumisele ka ühe relvataotleja konkreetse kirjavahetuse PPA lubadegrupiga (Lisa 1), milles on näha ülbe ja jõupositsioonilt lähtuv suhtumine soetamisloa menetlemisel.

PPA on kasutanud ka sellist menetluspraktikat, kus kõigepealt helistab lubadegrupi menetleja taotlejale ja väidab, et järgmist soetamisluba talle niikuinii ei väljastata ning teeb ettepaneku, et inimene võtaks ise oma taotluse tagasi – lubades sellisel juhul ka soetamisloa riigilõivu tagastamist. Suure tõenäosusega ei kajastu sellised juhtumid ka keeldumiste statistikas.

Seaduskuuleka kodaniku õigus soetada ja omada relva on kaitstud Põhiseaduse §-ga 19 ehk õigusega vabale eneseteostusele. Kui taotleja on arusaadavalt selgitanud, millisel eesmärgil ta relva soetada soovib ning tema puhul ei esine Relvaseaduse §-s 36 sätestatud välistavaid asjaolusid, siis ei peaks PPA-l olema ühtegi seaduslikku alust loa väljastamisest keelduda. Lisaks on ametnike selline omavoliline käitumine selges vastuolus Põhiseaduse §-ga 32 lg 3, mis lubab erinevate vara liikide omandamise suhtes kehtestada piiranguid avalikes huvides ainult seadusega. Nende piirangute kehtestamine Valitsuse määrusega (või seda enam sellest alamalseisvate õigusaktidega ja/või halduspraktikaga – käesoleva kirja autorite märkus) ei ole lubatud (RKPJKo 08.02.2001, 3-4-1-1-01).

Relvaomanike Liidu hinnangul on praegune PPA ametnike omavoli vastuolus Põhiseaduse §-ga 3, mille kohaselt peab avaliku võimu tegevus rajanema seadustel. Õigusriigi aluspõhimõtetest tuleb ju üldine nõue, et riik ei tohi võimu teostada meelevaldselt.

Eesti riik on teinud palju tööd selle nimel, et inimesed usaldaksid politseid ja oma riiki. Relvataotlejatel ja relvaomanikel on samuti õigustatud ootus, et relvalubade väljastamise poliitika on õiguspärane, läbipaistev ja võrdsele kohtlemisele tuginev. Kui riik peab vajalikuks kehtestada lisanõudeid või -piiranguid tsiviilrelvalubade väljastamisele, siis tuleks vastavad tingimused arutada läbi huvigruppidega ning panna seadusesse kirja nii, et need oleks kõigile asjaosalistele üheselt arusaadavad ja rakendatavad.

Eesti Relvaomanike Liit

Nagu eelnevalt viidatud, siis praegune Relvaseadus ega ka ükski teine seadus sätesta nõuet taotletava relva vajadust tõestada ega ei anna ametnikule õigust otsustada, mitu relva (nuga, kirvest, saapapaari või autot) tohiks inimene korraga omada ning kui palju on ametniku arvates „piisav“. Kui seaduses on ammendavalt ja selgelt ära toodud relvalubade väljastamisest keeldumise alused, siis ei tohiks ametnikud ise hakata välja mõtlema ja rakendama täiendavaid põhjuseid relvade piiramiseks tsiviilkaibes.

Eesti Relvaomanike Liit pöördus 15.11.2023 käesoleva soetamislubade probleemiga ka Siseminister Lauri Läänemetsa poole.

Pöördumise täisteksti saab lugeda Eesti Relvaomanike Liidu kodulehel:

<https://relvaomanikud.ee/tegevus/poordumine-seoses-soetamislubadega/>

22.12.2023 teatas Siseministeeriumi nõunik Riita Proosa meile, et pikendab meie pöördumisele vastamise tähtaega kuni 29.12.2023. Juhin tähelepanu asjaolule, et Riita Proosa on olnud PPA tegevus- ja relvalubade väljaandmise teenuse juhtivkorrakaitseametnik.

29.12.2023 laekus Siseministeeriumi vastus, milles nad väidavad, et kahjuks ei ole kõikidele pöördumises esitatud küsimustele vastamine Siseministeeriumi pädevuses ning soovitavad konkreetsete küsimuste või kaebuste korral pöörduda otse PPA poole. Ülejäänud 4 lehekülge vastusest on täidetud kehtiva relvaseaduse ja eurodirektiivide tsiteerimisega. Vastusele kirjutas alla osakonnajuhataja Henry Timberg.

Vastuse täistekst on samuti leitav Eesti Relvaomanike Liidu kodulehelt:

<https://relvaomanikud.ee/tegevus/sim-vastus-15-11-23-poordumisele/>

Eelpoolkirjeldatuga seoses soovib Eesti Relvaomanike Liit õiguskantsleri hinnangut PPA lubadegrupi tegevusele ja selle seaduspärasusele relva- ja soetamislubade väljastamisel.

Lugupidamisega

Eesti Relvaomanike Liidu Juhatus

Hillar Põldmaa, Daimar Liiv, Marie Fischer, Vootele Voit.

/allkirjastatud digitaalselt/

Eesti Relvaomanike Liit on 2021. aasta aprillis relvaomanikest kodanike initsiatiivil asutatud mittetulundusühing. Liidu eesmärkideks on:

- Vastutustundlikkusel, oskustel ja teadmistel tugineva relvakultuuri arendamine;*
- Avalikkuse teadlikkuse tõstmine relvi, laskeharrastust, relvaohutust, turvalisust ja enesekaitset puudutavates küsimustes;*
- Eesti riigikaitse ja põhiseadusliku korra tagamise toetamine;*
- Relvaomanike esindamine seadusandliku ja täidesaatva võimu ees;*
- Ettepanekute tegemine, tagasiside andmine ning osalemine seadusloome protsessis.*

Oma tegevusaja jooksul on Eesti Relvaomanike Liit korraldanud oma liikmetele hulgaliselt seminar-õppepäevi, avaldanud erinevaid relvateemalisi artikleid ja materjale ning andnud seadusandjale (sh. Siseministeerium) omapoolseid kommentaare Relvaseaduse plaanitud muudatuste kohta.